

SERBEST ÞÝÝRÝN NESÝRDEN FARKI YOK / Tercan KESKÝN

Ekleyen Üçüncü Yeni
Pazartesi, 27 Aralık 2010
Son Güncelleme Pazartesi, 27 Aralık 2010

TERCAN KESKÝN Ben þimdiye kadar hiç serbest þiir yazmadým. Yazdýðým bütün þiirler de hece ve kafiyeye uygun. Bundan duygularýmý anlatamama gibi bir problemim de yok. Olanlar da nakýslýklarý kendilerinde arasalar sorun çözülecektir sanýrým. E þair çýkýp da; 'Heceli, kafiyeli olduðu için Ýstiklal Marþý milli duygularýmýzý tam olarak anlatamamýþ, serbest olsaydý daha çok anlatýrdý' diyebilir mi? El-cevap: 'Diyemez!'

SERBEST ÞÝÝRÝN NESÝRDEN FARKI YOK / Tercan KESKÝN

Konu açýlalý epey bir zaman olmuş ama güncelliðini ve önemini yitirmeyen, hatta þiirin yozlaþtýrýlýp farklý biçimlere sokulmaya çalyþýlmasýndan ötürü önemi gittikçe artan bir konu olduðu için bir þeyler yazma ihtiyacý hissettim.

Yaklaþýk 6 yýl önce benzer bir konu üzerine yapýlan bir tartýpmada yazdýklarýmý hatýrladým. 6 yýl sonra hala ayný düþünceler o zaman yazdýklarýmý aþaðýya alýntýlýyorum:

"Þiir kalýplarla sýnýrlanýrýmamalı, serbest yazýlmalı!' diyen dostlarýmýza sadece saygý duyduðumu ama mümkünse kendi a konuşarak; 'Ben kalýplarla yazamýyorum, o yüzden serbest yazabiliyorum. Ölçülü, kafiyeli yazamýyorum' demelerini isterdim.

Bir þair çýkýp da; 'Heceli, kafiyeli olduðu için Ýstiklal Marþý milli duygularýmýzý tam olarak anlatamamýþ, serbest olsaydý daha çok anlatýrdý' diyebilir mi? El-cevap: 'Diyemez!'

Demem o ki; bu bir kabiliyet, yetenek, bilgi, deneyim ve istek meselesidir. Yerine göre güzel serbest þiirler de var. Ama genel itibarla olaya bakýldýðýnda; serbest þiirin nesirden (düz yazý) pek bir farkýnýn olmadýðýný, sadece cümleler bölünerek bir cümle mýsra çýkarýldýðýný düþünüyorum.

Ben þimdiye kadar hiç serbest þiir yazmadým. Yazdýðým bütün þiirler de hece ve kafiyeye uygun. Bundan dolayı duygularýmý anlatamama gibi bir problemim de yok. Olanlar da nakýslýklarý kendilerinde arasalar sorun çözülecektir sanýrým."

Tercan Keskin- 26 Aralık 2010

KAYNAK: <http://tr-tr.facebook.com/topic.php?uid=155344488445&topic=18741>

xxx
Serbest mi, hece mi?
HAYDÝ TARTIPALIM!..

Serbest þiir diye bir þey yoktur! - Sefa Koyuncu

Nobel Edebiyat ödüllü ünlü Ýngiliz Þairi T.S. Eliot ve Murat Belge`den Üçüncü Yeni`nin, `Þiir ölçülü-kafiyelidir" tezine destek. Eliot diye bir þey yoktur; bu kuruntu ortadan kalkmalı…

Birinci ve Ykinci Yeni edebiyat akýmlarýnýn baþlattýðý serbest nazma tepki olarak, þiirde ölçü ve kafiyeyi savunan Üçüncü Yeni akýmýna, dünyaca ünlü, Nobel ödüllü Ýngiliz edebiyatçý T.S. Eliot`dan* güçlü bir destek var. Üçüncü Yeni, Eliot`ýn, "Serbest þiir ve bu kuruntunun ortadan kalkma zamaný çoktan gelmiştir" cümlesinin de yer aldýðý "Serbest Þiir Üzerine Düþünceler" baþlıklı Türkçe`ye kazandıran, Bilgi Üniversitesi Karþýlaþtýrma Edebiyat Bölümü başkaný Prof.Dr. Murat Belge`ye de, bu önemli desteðe dolayý teþekkür ediyor. Nobel edebiyat ödüllü Thomas Stearns Eliot`ýn, serbest þiir konusundaki düþünceleri þöyle:

Serbest þiirin var olduðu kabul ediliyor. Serbest þiirin bir akým olduðu kabul ediliyor; belirli teorilerden meydana geldiði ve bir teorisyen grup ya da gruplarýnýn, vezinlere saldýrýlarý eðer başarýya ulaþýrsa, þiiri devrimci ya da ahlâksýz yapacaklarý kabul e Serbest þiir diye bir þey yoktur ve bu kuruntunun ortadan kalkma zamaný çoktan gelmiştir.

Bir sanat nazariyesi yerleþtiði zaman genellikle göze görünen þey, milyonluk reklâmla üç paralı sanat kazanýldýðýdır. Bu malla teori yanlıp olabilir, karýþık ve aydýnlatma yeteneðinden yoksun olabilir ya da baþlangıçtan beri hiç var olmayabilir. Millik bir de olmuş ve birkaç sanat eseri ortaya çýkarmýþtır; oysa bu devrimci teoriler kuyruklarına yapýpmasa sanat eserleri belki daha bile olacaktý. Modern toplumda bu gibi devrimlerden kaçýnılmaz. Bir sanatçý, belki hiç düþünmeden, çevresini saran ikinci sýný adamlarýnkinden özünde ayrı olmasý bakýmýndan yeni diyebileceðimiz ve kendinden önce gelen büyük sanatçýlardan özünden þeyiyle deðiþik bir yöntem bulabilir. Yenilik ihmale uðrar; ihmal saldýrýya yol açar; ve saldýrýya bir teori gerektir. Ýdealist bir toplu insan `iyi yeni`nin iyi `eski`den doðal bir þekilde, polemik ya da teori gerekmeden geliþeceðini düþünebilir; böylesi, canlı bir gelecek sahip bir toplum olurdu. Miskin bir toplumda -ve gerçek toplumlar böyledir- gelenek her zaman batýl inanca dönüþür ve yeniliðin sert etkisine ihtiyaç duyulur. Ýnançlarýyla sýnýrlanabilen ve polemikleriyle daralabilen sanatçý ve akýmý için böylesi kötüdür; ama yaþlýldýðýnda, kavgaya giripmese hiçbir þeyin başarýlamamýþ olacaðýný düþünerek, yanýlgýlarından dolayý kendini avutabilir.

SERBEST ÞÝÝR,GERÇEK ÞÝÝR DEĐÝL

Serbest piirin polemik gibi bir bahanesi bile yoktur; bir özgürlüğün savaşı narasındır bu, ama sanatta özgürlük olamaz. Ve iyi olan serbest piir «serbest»ten başka her şey olduğuna göre, başka bir ad altında savunulması daha yerindedir. Serbest piirin belirli çepitleri muhtevanın seçimi ya da içeriği ele alma yöntemiyle desteklenebilir. Birçok serbest nazım yazarının böyle yenilikler getirmesi ve materyallerini seçme ve ele alma yolunda yaptıkları yeniliklerin -kendi zihinlerinde değilse bile okurlarınınkinde- pekilde yenilikle karşıt olduğunu biliyorum. Ama burada amacım, materyalleri kullanmakla ilgili bir nazariye olan hayâlcilikten söz açmak değil. Sadece, hayâlin de içine katıldığını piir peklini ele almak istiyorum. Serbest piir gerçek bir piir pekli olsaydı olumlu bir tanımlaması olurdu. Oysa ben bunu ancak olumsuz kelimelerle tanımlayabiliyorum: (1) kalıp yoktu, (2) uyak yoktu, (3) ölçü yoktu.

ÖLÇÜSÜZ ŞEYİN DÜPÜNEMİYORUM

Bu niteliklerin üçüncüsü kolayca bir yana atılabilir. Hiçbir ölçüye uymayan bir şiirin ne biçim bir şey olabileceğini düpünemiyorum. Sütunlarının bugünlerde genellikle serbest şiire ayıran popüler Amerikan dergilerinde çıkan piir şiirlerinde bile ölçü bulunuyor. Bir şiirde hece sayıları ve vurgular bulunur. Basit ölçüler belli bir bileşimin tekrarlanmasından meydana gelir; meselâ, bir uzun şiirde bir kısa, ya da bir kısa bir uzun hece ikililerinin bir kere tekrarlanması gibi. Gelgelelim, bir tek şiirin içinde herhangi bir tekrarlama yapılmışının hiçbir sebebi yoktur; deşipik kalıplara (pes, tef ile) bölünebilen şiirler için olmasın? Ölçünün açığı şiirin şiirine nasıl anlaşıyor duruma getirir? Başka şiirlerde geçen ödevleri ayırmakla ve bunu yapmanın tek amacı başka yerde de olabilir. Ama belirli etkilerin tekrarlanması kalıpla ilgili bir mesele.

Ölçünün açıklanması bize pek az şey söylüyor. Deşipmez bir ölçü tekniği herhalde bize çok şey kazandırmaz; meselâ, Swinburne'nin şiirleri dolgu karmayıklıdır. Swinburne'nin şiirlerini (gösterilerini) anlayıp, bilgisini deşlendirdikten sonra etkisine pek kapılmıyoruz. Ölçü kulağına yabancı gelen ölçünün beklenmedik niteliğine alıştıktan ve bunu öğrendikten sonra insan Swinburne'nin şiirinde bulunan şiirleri aramaktan vazgeçiyor; yani, başka söyleşilerle, şiirleri, hiçbir zaman oluşturulamayacak olan bir musikiye sahip; açıklanamaz. Swinburne, tekniğini kullanmakta iyice usta olmuştur ve bu da epeyi önemli bir şeydir, ama ustalığını ölçüyü zamanla istediği gibi kullanacak derecede ilerletmemiştir, oysa hepsinden önemlisi budur. Swinburne'nin ölçülerinde İngiliz şiiri için umut var. Bir şiir varsa bile, bu, Swinburne'nin getirdiği noktanın çok daha ilerlerinde yatmaktadır. Ama dilimizde şimdiye kadar yazılan şiirler ilginç piir, ya çok basit bir nazım peklini alıp ondan habire uzaklaşarak, ya da hiçbir pekli almayıp bunu habire basit bir nazım biçimine yaklaşılarak yazılmıştır. Yerleliklikle karşı arasındaki bu karşıtlık, tekdüzelilikten bu göze görünmeyen kaçınma, şiirin canıdır.

HER ŞEYİN ÖLÇÜSÜ OLMALI

On yedinci yüzyılın başında, özellikle, kimi bakımlardan Shakespeare'den daha kurnaz bir teknik ustası olan John Webster'in şiirinde, insan düzenlilikten bu sürekli kaçınmayı ve düzenlilikte bu sürekli yaklaşmayı görebiliyor. Webster, Shakespeare'den çok farklı serbest bir şiirdir, ve kusurunun ihmalden doğmadığını, en yüksek gerilim anlarında nazımın bu serbestliğe erişmesinden belli. Dikkatsiz olduğunu göz ardı etmiyorum ama dikkatsizlikten gelen düzensizlikle bilinçli düzensizliği ayırt etmek çok kolay.

Dolayısıyla, böyle bir formül yapabiliriz: en «serbest» şiirin bile arkasında bir ölçünün hortladığı dolaymalıdır; biz uyklamaya başladıkça ortaya çıkmalı, biz uyanınca kaçmalıdır. Ya da başka bir söyleşile, serbestlik, ancak arka planda yapay bir sınırlılık varsa gözetilebilir serbestlik olabilir.

Modern şiirlerin kafiyesiz şiir imkânlarının kullanılmadaki hizmetlerini küçümsemek istemiyorum. Bir şiirin gücünü, bir teorisinin tanıtıyorlar. Ne Blake'in ne de Arnold'un tek şiirlerine yapamayacakları şey, çağımızda yapıyor, İngilizce'de kabul edilen kafiyesiz şiir «Açık Hece»dir. İngiliz kulağı bu nazım musikisi karşısında daha hassas ve bu ölçüde aynı seslerin tekrarlanması az bağımlıdır (ya da öyledir). Kafiye kullanmaya karşı savaş açılmış değil. Ama belki de kafiyenin üzerine fazlasıyla düşmek duyusuzlaştırmıştır. Kafiyenin inkâr edilmesi bir kolaylık sağlamaz; tersine, dilin kullanışını güçleştirir. Kafiyenin rahatlık vermesi ortadan kaldırılınca, kelime seçiminde, cümle kurulupunda, düzendeki başarı ve başarısızlıklar daha kolay görünür. Kafiye kağıt düzyazı standartlarıyla karşı karşıya kalır. Kafiye kalkınca, kelimededen, şimdiye kadar düzyazı alanında kimsenin haberi olmayan pakıyan göksel musiki yükselir. Ve kafiye yasaklanınca, nice uydurma şiirlerin küçüklüğü besbelli oluverdi.

KAFİYE ÖNEMİNİ YİTİRMEYECEK

Ve bu kafiyeden kurtulma aynı zamanda kafiyenin kurtuluşu da olabilir. Kötü şiire destek olmak gibi güç bir işten kurtulunca, en azından gerekli olduğu yerde daha etkili olarak kullanılabilir. Kafiyesiz bir şiirde özel bir etki için kafiyeyi; bir etki birikimini, ansızın bir ruh hali deşipimini belirtmek için.

Ama eski pekil kafiyeli şiir elbette yerini yitirmeyecektir. Beyit peklinin Dryden ve Pope'un şiirleri keskinliğinden bir şey eksilmediğini anlamamız için, deşârların en enderi olan bir Tablmacı'nın gelmesini bekliyoruz. Soneye gelince, ondan hiç emir deşilim. Ama karşıtlık piir kalıplarının çürümesi serbest şiirin ilerlemesiyle orantılı değildir. Bu çok daha önceden başlamıştır. İnsanların aynı problemlerle uğraştığını, benzer bir toplumda, Yunan korosunu, Elizabeth çağı liridini, Trubadur şiirlerini söyleyen toplumlarda bu piir pekilleri gelişerek etkili olurlar. Serbest şiire gelince, bunun kalıp ya da kafiye yokluğuyla tanımlanamadığını başka piir çepitlerinde de bunların bulunmadığını görüyoruz; ölçü yokluğuyla da tanımlanamıyor, çünkü en kötü şiirde bile ölçü

T.S. ELIOT

Türkçesi : Murat Belge

Not: Murat Belge'nin bu tercümesini herkesin daha kolay anlayabilmesi için kullandığı uydurukça kelimelerden Kopuk (piir, nazım)

Kuram (teori, nazariye), Ülküsel (idealist), Gerekseme (ihtiyaç), Gereç (materyal, malzeme), Ýmgencilik(hayâlcilik), Saltýk (mutlak deđipmez), Uyak (kafiye), Dize (mýsra) olarak deđiptirilmip, yaratmak, Allaha mahsus olduđu için, bu kelimenin yerine de `oluþturmak` yazýlmýþtır.

Faydalanýlan kaynak:

<http://www.siirakademisi.com/dunyagoster.asp?sairid=42>

*THOMAS STEARNS ELIOT (1888-1965)

Thomas Stearns Eliot 1888 yýlýnda St. Louis`de dođdu. Amerika dođumlu Ýngiliz þair, oyun yazarý, edebiyat eleþtirmeni. Harwa Üniversitesinde öđrenciyken çađdaþ Amerikan eleþtirmenlerinden George Santayana ve Irving Babbitt tarafýndan etkilenmiþtir. 1911 yýlýnda T.S. Eliot Ýngiltere`ye tabýnmýþ, 1927`de Ýngiliz uyruđuna geçmiþtir. 1. ve 2. dünya savaþları arasýndaki dönemde çađdaþ kùltürünü büyük ölçüde etkilemiþtir. Ezra pound, sembolist Fransýz þairleri ve Dante `den büyük ölçüde etkilenmiþ, Harvard`da Felsefe okumuþ, felsefe konusunda tez vermiþ, bütün bunlar þiirini çok etkilemiþtir.

İlk dönemlerini Kutsal Orman`da (1920) topladı. 1923`te yayýladıđý Çorak Ülke adlý þiir derlemesiyle ün kazandı ve bu kitap onun þiirinde Poud ile birlikte Amerikan-Ýngiliz Yeni Edebiyat okulunun ustalarýndan biri durumuna getirdi. 1948`de Nobel Edebiyat Ödülünü aldı. Eliot, þiir, tiyatro eserleri ve eleþtirmeleriyle çađýn en önemli edebiyat adamý olmuþtur. Modern Ýngiliz þiirinde W.B.Yeatson, Ezra Pound ile baþlayan yenileþme sürecini izleyerek sürdürmüþtür. Þiirlerinde uygar dünyanın problemler karmaþası içindeki kùltürel yaþlı gezegenimizin umutla umutsuzluk arasýndaki durumunu iþlemektedir. En önemli kitapları ise: Çorak Ülke, Prufrock, Kokteyl Partisi, Dört Kuartet`tir.

ÜÇÜNCÜ YENÝ: ÖLÇÜLÜ ÞÝYR, KURALLI NESÝR...

Ziyaret edebileceðiniz ve tartýþma baþlatabileceðiniz grup ana sayfalarýmýz:

<http://groups.google.com/group/KEAG/topics>

<http://groups.google.com/group/ucuncu-yeni-siiri/topics>

<http://groups.google.com/group/ucuncu-yeni-nesri/topics>

<http://groups.google.com.tr/group/sual-cevap/topics>

<http://www.mavizaman.com/> / E-posta: mavizaman@gmail.com

KAYNAK:

<http://www.tumgazeteler.com/?a=2676605>